

LA RENAXENSA

1.er de Novembre

LOS BONS HEREUS

Hi há qüestions jurídicas de las que may se 'a parla prou, y una d' aquestas es la que 's refereix á la institució d' hereus á Catalunya: qüestió trascendental baix lo punt de vista especial del dret comú, y de verdadera importancia económica, política y social.

No m' haguera jo, empero, decidit á retráurela novament en las planas d' esta *Revista*, si no fós per sincerarme de un cárrech directe y d' altre indirecte, remots, però no tant que consideri prescrita l' acció pera descarregármén.

En un de mós humils llibres vaig publicar una composició titolada CANSÓ DEL FADRÍ EXTERN, y tal publicació fou causa de que dos respectables amichs meus m' acusessen de pertanye á l' escola *abolicionista* dels hereus, llansant un d' aquells sobre mí, es á dir sobre la colectivitat en que 'm cregué afiliat, una pluja de impropis, y recordant l' altre amich ab desagrado la composició de qu' he fet mérit avans.

No pretench acusar jo á mós dos ilustrats companys, per haverm' acusat. No tinch dret á imposárloshi la pena del Talion, ni tindria cor per' imposárloshi encara que pogués. Sé que vaig faltar en duas cosas: primera, en no titular ma obreta «Cansó d' un fadrí extern»; segona, en no continuar á la fi del llibre y al costat de altrás notas, una que 'm posés á sopltx d' acusacions que no meresch. Pero com qui mal no fá mal no pensa, ni vaig atinar en lo de substituir l' article determinant pèl indeterminat, (encara tal volta no hi hauria caigut, si un dels dos amichs no m' hagués ad-

vertit) ni se 'm va ocorre la *diplomàtica* pertinència de la nota ó salvetat. Las erradas no las fan las montanyas, sino... ls autors de versos.

I.

L' haver jo descrit una de tantas victimas de la desmesurada preferència de cert pare català á favor del fill mes gran; l' haver posat de manifest la trista condició d' un fill sortier, ja en vida de son ascendent, pitjorada un cop mort aquest; l' haver accentuat, y no massa, ab lo dret qu' otorga l' art, lo quadro d' un de tants infelissos sacrificats á la rutina d' una casa y als mals sentiments d' un germà; l' haver, en una paraula, donat una mica de relleu á lo que só vist á dotzenas de vegadas,—no vol dir que jo siga contrari absolut de la més característica institució orgànica de nostra familia.

Es ben al revés.—Só tan partidari de la libèrrima facultat en l' otorgació de testament ó testamentifacció, que formo al costat dels qui sériament creuhen y propagan que 'l pare compliria ab son deber dexant als fills en aptitut de guanyarse la vida ab l' eczercici de carrera, art ú ofici, segons els cassos. ¡Cóm no he d' ésser, donchs, partidari de la facultat d' instituhir hereus! Quí admet lo més, ¡cóm no ha d' admetre lo menos! Aquell qui, com jo, opina que 'l pare, una vegada educat, instruhit, *ensinistral* lo fill per'acampársela honradament, pot dexar lo del seu á un estrany ¡com no ha de reconéixer á qualsevol pare la facultat de donar tres quartas parts y altra proporcional, quotativa de la restant á un sol de sos descendents? (1)

No, no m' oposo ni m' he oposat jamay, en principi, á semblant facultat, aplicant als fills respecte al pare la doctrina teològica que s' aplica als homes respecte á la divini-

(1) A Aragó 'l pare, facultat per nombrar hereu á qui bé li plau, sòls deu legalment cinch sous de llegítima per béns mobles y altres cinch sous, per rahó d' immobles, als fills, salva la obligació d' aliments.

Encara que, segons dret català, la llegítima dels fills consisteix en la quarta part de la herència dels pares, segons lo cap 94 de las corts de Moncon (1585), era y creyem que no es desusada costum en algun de nostres pobles lo dexar, com á l' Aragó, cinch sous de drets als descendents, los qui 'n tenen empero, á la reclamació oportuna.

Prova lo que s' acaba d' indicar que la llibertat de testar, es com podria no creure algú, mes aviat idea *reaccionaria* que *revolucionaria* en nostra antigua Corona Catalana-Aragonesa.

tat; ço es, la de que no tenim dret á quexarnos dels majors y millors dons naturals concedits á germans nostres, ja que tots possehim las condicions necessarias pera salvarnos si de nostra part hi posem lo que 'ns cal. A lo que m' oposo, sí, es á las tres següents cosas: primera, á que 's fassin hereus per sistema, es á dir sens aténdres á circunstancias que poden fer injusta ó á lo menos immoral la institució; segona, á que sistemáticamente també siga l' heretament en la quantia indicada,—y nó en dos tersos, en meytat, etc.—máxime quan es heretament preventiu, es á dir ignorantse y no poguentse en cap manera perjudicar las qualitats que reunirá l' afortunat en perspectiva; y tercera, á que, també per sistema, haja d' heretar lo gran y no altre fill ó una filla.

Veus aquí que no faig la guerra á nostra lley, putx la lley no obliga á cap dels tres abusos que acabo de mentar, sino á la costum, á exa inveterada consuetut,—com diria un romanista,—que desvirtúa y perverteix y fa mal vista la lley. Precisament perque estimo aquesta y precisament perque voldria que, acreditantse, pogués donar un pas endavant, es perque vaig traure ma «Cansó» y perque avuy escrich estas lleugeras ratllas.

¿Hauré de demostrar que las tres cosas que reprovo son tres abusos?

¿Hauré de provar qu' en moltes ocasions, la institució d' heretar, sobre injusta é inconvenient, baix los dos punts de vista civil y económic, es contraproduhent ja en sas immediatas resultas, y molt més encara en l' esdevenidor? Dadas condicions determinadas en las heretats, ó dadas certas circunstancias en la persona del fill major, es induptable que l' heretament, en compte de significar conservació y respectabilitat de las familias y benefici pèl poble, será manantial tristíssim de ruina y descrédit tant com de desventura popular. L' eccessiva concentració del domini es perfectament comparable, en sos efectes civils y económichs, á las odiosas y fatals conseqüencias políticas y administrativas de la desmesurada centralisació. La qualitat d' hereu en persona indigna d' obtenirla, per sa immoralitat ó per sa ignorancia, es tan desastrosa pera las familias com los governs desmoralisats, ignorants y despótichs pera las nacions.

A la rutina de que l' heretament consistexi també en las tres quartas y part quotativa de la restant, poden aplicarse

consideracions anàlogas. Tant per lo que diu relació a las personas, com per lo referent a las cosas, no pot llegitimarse la sistemática costum de fer semblar obligatoria, ineludible, una lley potestativa. Si sòls es deguda als fills la quarta part del patrimoni, aparentar que las restants son *llegítimas* a favor de determinada persona es sembrar mals eczemples ocasionats a tota mena de contratemps.

Respecte a la sistemática costum d' heretar al fill més gran, poquíssimas vegadas a altre fill y casi may (per no dir may) a una filla en concurrencia ab fills, — es mania tant reproable, es rutina tant desatentada com altra no puga haverhi. Comprench que 'l fill gran pot rehunir condicions vârias que llegitim la preferencia en molts cassos, en la majoria, si 's vol; mes no 'm sé explicar que la regla no tinga deu y cent y un miler d' escepcions més de las que presenta. Aqueix rigorisme en l' aplicació de la *lley sàlica* a la familia, es lo que més contribuheix al descrédit d' una institució amable; es lo que més contraris li ocasiona. Rutinarisme deplorable 'l que m' ocupa, es molt més de sentir quan, no essent acaudalada la masia, lo fill segon ó la filla, superiors en virtut y en inteligencia al *gran*, se troban condemnats a viure en precaria situació. Mentre l' hereu poch digne, si no indigne del tot, va tirant del patrimoni y malversantlo, lo virtuós fill sortir ha de viure, de jornal (putx no ha rebut carrera) y la pobra filla 's troba casada ab humil menestral, germá potser de la miseria, donat cas de que haja tingut la sort de maridarse. Y no parlém de quan lo germá segon sofreix desgraciats revessos de fortuna, ó de quan la germana enviuda y la familia de son difunt espós li dona comiat com a una masovera inútil. L' hereu, que s' ha desentés d' obligacions fins llavoras, ab més rahó se desenten de debers; l' hereu qu' ha sigut un egoista, quan lo patrimoni era encara substanciós, més ho será quan se 'l troba delmat. En tals cassos son de veure los resultats del irreflecsiú tradicionalisme de familia. Si molts pares tornessen del altre mon, es ben possible que corretgissen la falta que cometeren, pero entretant... entre tant los pares que viuen no 's corretgexen y segueix triomfant la rutina.

II.

¿Hont son, donchs, los bons hereus?

Ab lo insinuat fins aquí ja haureu pogut comensar a véu-

rels. Pera mí, y crech que pera tota persona que no estiga obcecada, bons hereus son los que no acreditan sa personalitat ab la sola fé de baptisme; los qui han rebudas tres quartas parts ó duas ó la meytat d' un patrimoni y las esmarsan en hoñra y profit de sí propis y del poble que 'ls ha vist náxer, no considerant que 'ls germans, pèl sol fet d' haver cobrada la llegítima, hajan dextat d' esser tals germans, encara que terras y mars los separin de la casa payral.

Bons hereus son aquells que, després de cumplir ab la voluntat de sos majors, no alegan prescripcions contra 'ls seus germans, ni retrauen d' aquestos renunciias juradas á la llessió en més de la meytat de lo degut.

Bons hereus son los que no s' angustian perque 'ls germans visquen en lo mateix vehinat ni 's frisan perque no surten casadors á las germanas.

Son aquells que no han de saber duas vegadas qu' un altre fill, tan fill com ells, de son pare, está apurat; que no necessitan que 'l germá passi per la vergonya de confessárlshi sufriments horribles y sóls coneguts d' aquell qui 'ls passa; qu' en cada germá veuen una imatge del pare comú, imatge que reclama consideració natural, y justa compensació de serveys.

Son, en fi, bons hereus aquells que, acreditant á totas horas l' acert del pare en afavorirlos, acreditan la casa que 'ls sopluga y la institució que la preserva d' arrunament.

¿Quí contindrà sa admiració y són respecte davant dels bons hereus? ¿Quí dexará de benehir als fermos sostenedors de la vella llibertat aplicada á la organisació de la familia catalana?

Quan los trobo al pas, quan los contemplo y quan venen á noticia meva 'ls seus antecedents detallats, se m' axampla 'l cor, pensant que nostra sabia llegislació civil no ha sigut ni será fácilmente esborrada del tot; se 'm refrigera l' ánima, pensant qu' he nascut en la Terra dels hereus.

Barcelona y octubre de 1875.

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

EXCURSIONS CIENTIFICH-AGRÍCOLAS

III.

UNA VISITA A LA GRANJA-ESCOLA.

Aquest establiment, situat a la dreta de la carretera de Sarrià, enfront del grandió establiment industrial dels Srs. Batlló, germans, conté una cabuda d' unas 13 mojadas ó sian 26.315 canas cuadradas, que reduhidas á areas nos donan una extensió superficial de 636 áreas ab 54 centiáreas, 58 decímetros cuadrats y 58 centímetros cuadrats.

Al entrar en ella, hi ha unas tancas de xifrés, retallats á dreta y esquerra que forman ab sas lletas y números el nom de l' establiment y 'ns recordan sa fundació, puig diuhen: *Granja experimental que Barcelona crea por real orden del 10 de Marzo de 1854*, que 'ns fan veure lo que pot la má del home sobre 'ls vegetals, quan está ben dirigida.

Acompanyats del Sr. Director D. Joseph Presta, que 'ns doná idea de tot lo qu' enclouhen aquellas parets, seguirem pel camí que conduheix á la casa y demás dependencias, trovant al pas ordi cultivat com en el pays á us y costum de bon pagés, á motas, al boleyo y á solch en terras de distinta mena, sent de notar que 'l sembrat á motas era 'l mes ufá, d' un color vert-fosch que 'ns indicá la forsa de la planta, notantse la particularitat de que al mitx d' un d' aquells taulats ó feixas hi havia un circol ahont no va naixer l' ordi y en qual centre vejetavan ab gran forsa unas quantas motas molt desenrotlladas, produhit aquest fenómen d' habershi fet un foch per Sant Joan. ¡Aixó 'ns ensenya á no despreciar res per casual que sia, puig moltes vegadas la casualitat nos porta als grans invents y en agricultura especialment nos conduheix casi sempre á la realisació d' algun problema d' importancia! ¿Qui duptará, donchs, de l' influencia de las sals alcalinas y terrosas, contingudas en las cendras dels vegetals cremats y en la

transformació en terra porosa y carbonosa que sofreix el terreny per l'acció poderosa del foc recordantnos l'antiga pràctica dels formiguers en nostra terra?

A continuació d'aquest terreny compacte trovarem el cultiu de l'alfals-arbóreo pera farratge, y per son aspecte poguerem deduhir que sa vegetació, si bé era bastant regular, encara no estava del tot en sa plena creixensa. Aquesta mena d'alfals (*Medicago arborea. L.*) qu'és de la familia de las lleguminosas, se pot emplear molt bé per tancas.

Totseguit ens dirigirem al depòsit d'*Instruments de llauransa*, ahont varem trobar una colecció d'aradas de diferents formas y sistemes, tant nacionals com estrangeras, de las qu'algunes no son aplicables á la localitat á escepció de la de Figueras que profundisa un pam y mitx y l'antiga romana usada desde temps immemorial. Hi havia també alguns altres instruments ó màquines, tals com: sembradoras, rastres, etc. y demés eynas de llauransa mes ó menys perfeccionadas á estil del pays y propias pera 'l cultiu de la localitat, que formen una colecció molt digna de figurar, com estudi, en una casa com aquella ahont deu compararse l'atrás ab l'avansament. Aquesta colecció qu'existeix encara y qu'era magnífica llavors, avuy sols serveix per recort dels millors temps d'Espanya y per consegüent de sas granjas-escolas, quan els homens olvidavam mes certas cosas, no gayre útils pera recordarse de la descuidada agricultura.

Entrarem á l'*Estable de las vacas*, que en número de tres, suissas, molt grossas y bonicas, cuydadas ab esmero y ab totas las condicions necessarias pera una acertada cria de bestiar boví, puig que després de la netedat qu'exigeixen, hi havia bona ventilació, á qual efecte hi ha en el sostre una tapadora que s'obra y tanca á voluntat, la que serveix para renovar l'atmósfera allá tancada d'una manera senzilla; lo que d'altre modo seria difícil sino imperfecta.

L'enrajolat fa pendent y aixís conservantse neta la cuadra guanya molt la salut del bestiar, sens que perde res d'adop l'agricultura puig s'escorran los líquits y se recullen.

La menjadora está disposada de manera que sens penetrar en el lloch ahont están els animals puga donárselsi 'l menjar, llimpiárlolsi l'estable, evitant d'aquest modo

‘ls inconvenients á que pot estar subjecte ‘l encarregat d’aquestes operacions indicadas, perque estant la menjadora al centre de la cort, la part posterior pot servir pera depósit dels farratjes y per allí mateix poden donárselsi ‘los pinsos sens espantarlos, y sense por de pendre mal. Sols hi ha que notar una corrent d’ayre que passa per sota d’una porta, puig que sabem, que totas las corrents d’ayre establertas en las cortis deuen passar per damunt del bestiar, có es: mes altas qu’ell, pera que no ‘ls hi sian perjudicials, no obstant que ‘l Sr. Director ja ‘ns feu notar qu’avia pensat ferhi la corresponent modificació.

Aprop d’allá ‘ns detinguerem al *Corral dels tossinos*, dels que ‘n van veure cinch. tres d’ells inglesos completament blanchs casi sense pel y ls’altres dos de rassa d’Urgell, blanchs ab tacas negras, no moltas, y bastant peluts essent d’una forma llarga y prima propia dels d’aquella localitat; á diferencia dels inglesos que son curts, gruixuts y rodons, qual forma deu ser la propia d’aquella regió y de la rassa á que pertanyen. Per las pendents que forman ‘ls enrajolats de cada un dels seus departaments se recullen los suchs, de manera que quedan sens humitat alguna. El Sr. Director nos feu notar, que hi havia dos germans molt bons, de rassa d’Urgell y de diferent sexo, y volent reproduhir altres de la mateixa especie no podia lograrlo, però va reparar que la truja volia molt á un berro negre del pais y agotantels recursos que la ciencia teórica y una práctica continuada ns’ donan en semblants casos, pintá de negre ‘l germá de la truja, li doná un bany ab herbas aromáticas, obtenint successió d’aquesta manera ingeniosa, que d’altra modo li hauria sigut difícil obtenirla exactament com desitjava. ¡A cuántas reflexions dona lloch aquest cas, per mes que haja passat ab un animal... que tantas apariencias te de toteho!

En la dependencia del *Galliner* hi havia una porció de gallinas de la terra de bonas condicions y de bastant grandor colocadas de manera que ‘l lloch que ocupan está apropósit pera que puguin sortir al ayre lliure y estar á cubert per la nit ó quan convinga. L’encarregat d’ellas té cuydado de no donalshi mes que menjar á horas assalariadas y tres vegadas cada dia. Aquest animalet ben cuydat pot donarnos un número d’ous bastant regular durant l’any, que varia segons los anys y que prestan una munió de

serveys al home y á las industrias. Passem al *Coniller* y en aquest departament apropòsit, qu' está disposat d' una manera convenient, per medi d' unas estancias ó divisions en las qu' hi ha separadas per edat y sexo las diferents crias; de modo qu' en els enreixats ó gabias, se llegeix: *Llodrigons mascles ó femellas* de 1, 2, 3, etc. mesos.

Las cunillas están separadas, de modo que cada cria es independent de l' altre. Hi havia un dels cunills-pares d' un aspecte sumament particular y d' un color estremadament negre-llustrós, tenint una grandaria bastant considerable.

Habent observat que disminuían las crias fins al punt de quedar reduhidas á un curt número, y escuadrinyant lo que podia produhir aquest fenóment digué 'l Sr. Presta qu' havia opinat quela degeneració de la rassa havia produhit la decadencia de las crias: per lo qu' habent cambiat els pares, els fills successius varen ser mes en número y millors, de manera que torná á poder obtenir lo qu' anteriorment. ¡Quina rahó mes clara per explicarnos el perque de las lleys humanas relativas á aqueix punt! Darrera d' aquestos departaments trovarem lo FEMER ó rebost de las plantas, qu' es una quadra enrajolada ab pendent, perque tots els suchs vajin á parar al depòsit, desde 'l qual son vuydats sobre la pila de fems. que no toca á las parets, está colocada sota cubert y tapada per tots costats, escepció feta de la porta d' entrada. Hi havia uns canyissos enganxats á un march de ferro, que per medi d' unas cordas que passaban per unas corriolas del sostre, 's feyan pujar ó baixar á voluntat ab l' objecte de pitjar mes ó menys la pila dels fems, segons convinga. posanthi pedras ó pesos qualsevois. La desinfecció 's feya ab el carbó pols y la cals.

Tampoch hi falta 'l PLUVIÓMETRO Y EVAPORÓMETRO, instrument destinat á sapiguer l' aygua que cau quan plou y la que s' evapora de la qu' ha caygut en una estensió donada de superficie. Aquet aparato tan senzill com económic, hauria de ser mes comú en nostras masías, ahont per desgracia se n trova no mes algun qu' altre.

Construida á la nostra terra, 'ns detinguerem á contemplar com funcionava una bomba de 2 cossos ab forsa de 2 caballs de vapor, que costá uns 1.200 duros y gasta l quintar de carbó de pedra cada 6 horas, consumint l' aygua del pou cada dia, puig ne trau unas 100 plomas, per qual mo-

tiu sols funciona un dia sí y l'altre no. Aquesta aygua si
's deposita, va à parar à un safreig rodó que té uns 22 me-
tros de diámetro. Pels traballs casulans hi havia un caball
bretó ab trassas de normando. Recordo 'ns cridà l'atenció
un cedro, que formava ab sas branca una escala artificial
per la que 's podia pujar fins al cim d'ell y no 'm vull re-
cordar de res mes del bosch perquè 'm vindria á la memo-
ria la falta de recursos ab que contava aquella casa, que
casi bé tenia de valdres dels propis d'ella, y sas forsas no
han pogut arribar lluny, per mes que la bona voluntat no
hi haja faltat may per part de sos dignes Directors.

¡Lástima que s'olviden molts espanyols, de lo que mes
deurien recordar!

Aquesta es la veritat.

FRANCISCO X. TOBELLA.

42

GUILLEM D' ALENTORN.

CAPITOL V.

LO TOSSAL DE LAS VIUDAS.

Aprop d' Alentorn y no molt lluny de Vall-llebrera, hi ha un tossal que 'ls del país nomenan de *las viudas*. En ell s' hi trovan pedras grossíssimas, espargidas per entre 'ls roures y alzineras, romanins y murtra que 's contan esser sepulcrales llosas d' antich cementiri de tots los voltants, apoyant eixa opinió l' haverhi moltes d' aquellas qu' están rebaixadas prou pera poderhi soterrar algú, y 'l tenir allí al costat una pedra tallada al punt pera servirhi de tapadora.

Segons totas las versions, en los jorns gloriosos pera l' Urgell mentres Armengol III lo governá, est cementiri servia pera enterrarhi ab preferencia 'ls nobles d' allí prop, puig qu' á mes d' esser un seti que per sa topografia inspira ja reculliment, es per demés delitós. Plé d' arbres qual vida 's conta per segles y hont los raigs de sol no poden entrarhi, regna dessota aquellas ombras un ventijol afalagador fins en l' hora mes calurosa del dia; cent varietat de floretas boscanas desde la rogenca rosella fins á la blanca camamilla l' esmaltan, y la margaridoya qu' ab son prim maneguet s' aixeca demunt la mateta, com la tendre viola que sens pretensió de cap mena s' ajoca dessota son mateix llit de fullas, contribueixen junt ab un altra munió de flors de gemats perfums y viroladas corolas, escampadas naturalment per lo tossal, á donarli un aspecte poétich y encisador.

Aquí, en eix lloch, era hont las viudas anavan sovintet á plorar la pérdua del marit á qui en valenta lluyta havia sabut trovar mort honrosa, y la tradició senyala algunas de las pedras d' allí parescudas á mamellons ciclops en que 's creu se sentavan pera fer oració en comú.

Quan lo sol, escorrentse derrera las Garrigas, ab negras

sombras tenia aquell lloch, las viudas s'entornavan à sas llars, y en l' ascó juntavan sos petits nins contantlos las gestas dels pares que poch avans plorats eran en lo tossal, revent fort consol quan dels llavis d' aquells que tot just podian tenirse dretets ne sortia un mot de veneració ó una idea de venjar honrosament la mort que tant los dolia.

Prenent altra volta 'l fil de nostra historia, y després d' esser soterrada en lo tossal de las viudas l' esposa del senyor de Vall-llebrera, Blanca haguera sens dubte mort si als cuidados de sa bona donzella Anarda no s' hi haguessen afegit los de son bon aymador en Guillem d' Alentorn.

Blanca necessitava mes que tot distraures; las parets de son castell, los mes petits detalls de sa casa eran sempre nous recorts de sa mare que li causavan no poch dol; ab tot pareixia que gosava en lo sufriment, puig qu' ab Anarda moltes tardes caminavan envers lo tossal de las pedras grossas y sentadas demunt la que tancava l' aymat cos d' Ermersinda, regava ab sas puras llàgrimas las bosque-tanas flors qu' en son redós hi naixian.

Una tardeta en que 'l fresquet ventitjol à las fullas dels arbres feya mil joguinas, Blanca ab sa donzella feya via dret à nostre tossal, essent prop sis horas quan hi foren no tardant gayre à juntarshi 'n Guillem.

Encara no va ovirarse sa presencia per l' enamorada filla d' en Ramon, ja va corre cap à n' ell y al alsar los ulls pera fer com qui vol parlarli, fou sa ven ofegada entre sospirs.

Guillem alashoras conegué que Blanca tenia alguna pena molt grossa que contar, y pera sortir de dubtes li va parlar aixís:

—Blanca, m' aymia, ¿qué 't passa? ¿per qué tos ulls llen-san aquestas llàgrimas? digam qué tens de nou y si ab ma espasa puch rompre açó qu' ara t' ennuega, disho depresa, qu' una sola paraula de tos llavis será pera mí un sagrat manament.

—No, Guillem,—tot senglotant contestá la noya—no son necessarias espasas ni picas pera traurem del toll hont me trovo, tú potser ja 'n sabrás alguna cosa, 'l meu pare....

—Acaba,—digué ell plé d' impaciencia.

—Lo meu pare 's casa y jo tinch....

Blanca no pogué concloure y plena d' ensig's deixá caure sentada 'n aquella catifa de margaridoyas y murtra.

Anarda va corre á alsarla y la va sentar en un d' aquells murallons de pedra; Guillem va posarse al seu costat y quan fou un poch mes sossegada li digué aquest:

—Es dir que ton pare 's casa y fa sols quatre mesos que la bona Ermesinda es al cel! No hi vol dir res: aquí estich jo; digam ¿qué has pensat fer en l' esguart d' aquest suc-cés?

—No he pensat res, adorat meu, tan solzament en que 's precis que jo sofreixi y ho faré, es un voler de Deu y no 's pot passar per altre.

—Bé, y ¿quí es aquesta que l' amor de ton pare 't roba?

—Una baronesa, la viuda d' En Arnau, baró de Foix que 's diu descendent de un dels nou que lliuraren nostra terra dels alarbs, y prop parenta d' En Artur de Béziers, ton amich, qui crech qu' ho ha portat tot y á qui 'l pare fa gran agasatjo quan ve á casa.

—Ah! y ell no me 'n ha dit res! per ma honra de cavaller te juro que.....

—Oh! y no es tot aquí, digué trencant sas rahons—puig que mon pare y senyor vol casarmhi.

—Per la Verge que no sé lo qué 'm pasa; tot ho entench ara ¡y tu que m' has dit que no pensavas fer res! Visca Armengol que si 'l punyal guarnís ara la meva cota, tu y ell no viuriau mes que lo que tardés en.....

—Per Deu, Guillem, tu no m' has comprés,—respongué feta una mar de llágrimas,—jo si he vingut aquí y tu hi has comparegut ha estat perque jo t' hi he demanat, pera dirtho tot, pera que m' aconsellesses: jo t' aymo com may se pugui estimar y si á la noya de Vall-llebrera la creyas capás de mentir, poch favor li feyas y ara es ella qui 't demana comptes y qui vol li tornis l' honra qu' entelar anavas.

Aquestas últimas paraulas ditas ab gran forza y sortint del cor, no van poguer menys de produhir en Guillem l' efecte que s' esperava, puig que mes sossegat l' hi con-testá.

—Gracias, Blanca, sols volia posar á prova ton amor: veig que 's ver com lo que jo 't tinch y essent aixís jo cercaré un medi pera que tot se compongui; en l' entremitj prega á la Verge que 'm dongue la calma que necessito.

Després d' aixó y dirli que al ensentdemá no fes falta á la mateixa hora en aquell tossal, los dos aymants se van

despedir, marxant en Guillem cap Alentorn, y na Blanca envers Vall-llebrera.

Al poch ratet torná la soletat á ferse senyora del Tossal de las Viudas.

CAPITOL VI

UN SÍ EN LO TOSAL DE LAS VIUDAS Y UNA FESTA EN LO CASTELL DE VALL-LLEBRERA.

Na Blanca, dominada per los successos de la vesprada no pogué clucar l' ull en tota la nit; Guillem pensant y apurant son giny va fer altre tant.

Lo cor dels dos enamorats batia ab no poca despresura, quan vegeren prop l' hora 's pot dir de vida ó mort pera abdos.

Serian també prop sis horas de la tarde, quan Blanca que feya ja un xich que ab Anarda era en la tossal de las viudas, ovirá 'n Guillem que neguitós y ab los ulls fixos en terra envers ella 's dirigia. Un cop fou aprop sa estimada 'l jovencel, pareixent pendre ánimo, li digué:

—¿No has pensat tú res pera treurens del apuro 'n que som ficats?

—No—contestá Blanca,—peró lo que tú 'm propositis será pera mí una lley, y 't dich aixó perque crech que tracto ab un ver cavaller, incapás de proposarme cap malafeta.

—Vritat es; sols vull una nova promesa, un altre sí, qual recort me conhorti y 'm dongui foras pera sortir ab goig de lo que 'm proposo.

—¡Ay Guillem! no sé perqué vols més provas de lo molt que t' estimo! ab tot te las donch y primer un llamp me partesca com aquella alzinera que deixar d' estimarte y d' esser jamay més que teu mon cor, y aquí demunt la tomba de ma pobreta mare ho dich, pera qu' ella en cas de faltar, desde 'l cel me reprengui.

—¡Grat sia á Deu!—exclamá 'l jovencel—jo al ensemps t' ho juro, no tingas por de res, soch cavaller en tot.

—A tú t' ho encomano, y Deu vulla que l' horitzon de nostra ditja 's veji prompte lliure de las espessas tenebras que avuy l' amagan á nostra ullada.

—Confia en ton aymant, y pensa qu' açó aviat será, Blanca del meu cor.

Així parlant y entrant á conversas més melosas, casi-be s' oblidaren de lo mal qu' estava tot per élls, puig que 'l sol era ja á la posta qu' encara dolsas paraulas per un món ideal los conduhian; per fi Anarda, tota plena de bon zel per sa senyoreta, 'ls va fer entendre qu' era de necessitat esser de retorn al castell prompte, si no volian rebre una forta reprimenda per part d' en Ramon.

Atenent á lo molt que valian aquelles rahons, van separarse 'ls dos amants que sobre 'l cos d' una morta 's juraren amor etern, y quiscun d' ells prengué 'l camí que més aviat podia durlo á casa.

De tot açó passats n' eran quinze dias quan Beatriz de Foix, ab gran acompanyament de criats, patjes y tropa, arribava á Montargull, poblét á dos horetas de Vall-llebrera, trovant ja á 'n Ramon que ab no menys luxosa comitiva anava á recebre la qu' havia d' allavors mes d' esser sa dona. Blanca restá 'n lo castell pera prepararho tot pera la festa que s' apropava.

Posats en marxa camí de Vall-llebrera no van tardar gayre en esserhi, y feya encara un xich de sol quan la qua de la comitiva ja havia passat lo rastrell y era entrada en la casa del Senyor.

Al esserhi tots, enfilaren cap á l' esglesia del Castell pera presenciar lo maridatge de Beatriz y 'n Ramon á tota pressa portat mentres las campanas de las torres, brandant, tot ho animavan, y cent clarins en los voltants deixavan oure sos armoniosos sons junt ab las delicadas veus dels trovayres que cantavan á la que 's casava cansonetas totes plenas d' amor y poesia. Una munió de cavallers vestint richs arnesos y lluenta cimera, patjes, soldats, escuders, gent dels entorns, tothom volia veure lo desposori dels senyors del Castell.

Si era un dia de plena festa pera aquella bona gent, pera 'l cor de Blanca era un dels més tristos que 's puguin arribar á passar, puig que 'n la qu' anava á esser la dona del seu pare, remembrava á sa mare, y se la figurava 'n lo cel y patint de veure los jorns tristos que l' esguardavan; veyá á sa mareta quan, folla d' amor per en Ramon, li doná aquest un *si* que á un altra donava als cinch mesos de morta Ermesinda, y veyá tantas cosas qu' ab tot y volguer fer lo cor fort no pogué y esclatá en un plor que condolia, puig que tots en ella miraván una orfaneta qu' en-

cara qu' ab pare, d' est no 'n tindria mes qu' un poquet de l' amor qu' ab Beatriz tenia que partir.

Finida la cerimonia religiosa lo poble va retirars' del Castell, quedanthi tan sols los espressament convidats pera la festa. Entre eixos 's trovavan Artur de Béziers y 'l senyor d' Alentorn, de qui res se sospitava, jovencel que va cridar no poch l' atenció de Beatriz al veurel ab aquells richs arreus en los que per tot gravada 's veyia, segons consuetut d' aquells temps, la dita *tot per ellas*.

Los convidats passaren al menjador del castell, puig era precis concloure la festa d' aquell modo. Lo menjador estava ricament engalanat; llarga taula á la que acostadas eran una munió d' argentadas cadiras, sostenia plats y safatas ribetadas d' or, copas d' argent ciselladas ab gran gust y gerros d' ahont com formant garlandas se torsavan ab senzillesa los maneguets de las flors mes estranyas fins besar lo preciós parament; senyoras y cavallers tots en conversa animadíssima anavan respirant olorosas flayres, mentres patjes y escuders los servian menjars y requisits de tota mena y per postres las més regaladas fruytas y renombrats vins.

Despres de aquest espléndit sopá y al clar de la lluna tingué lloch en lo plá de devant del castell una funció preparada per los juglars mes afamats en habilitats en tot lo comptat; allí s' haguera vist lleugeresa 'n lo cos y seguretat en los salts, equilibris ben-fets, jochs de tota mena, lo que juntat als cántichs dels trovayres y acorts de las dolzaynas y anyafils, van donar á n' aquella diada una gran cel-lebritat entre las de sa classe.

Acabada esta funció, tornaren tots los convidats á la taula, puig qu' era de necessitat comensar un *joch-partit*. Va escullirs' com á competidors á 'n Guillem d' Alentorn y 'n Artur de Béziers, donantse l' encárrech de comensar lo *tenzon* al primer d' abdos cavallers. En Guillem posantse dret, polsá 'l llaut y mirant de fit á fit á 'n Artur cantá:

—«Trist es, amich, esperansar ab l' amor d' una donzella de las d' aquí! m' hi oblanit á sos peus y quan á sentir anava un mot d' amor hi esset destorbat y ara estich patint, ¿qu' es precis fer, Artur?»

—«No te hi capfiquis; val mes un dubte d' aquestos—contestá cantant lo de Béziers,—qu' un no donat en secha».

Artur habia comprés l' indirecta del d' Alentorn, puig

qu' habent aquell declarat á Blanca son amor y habent est sospitat que d' açó 's tractava comensá á galantejar la nina y aixis entrant en conversa quedá sens contesta la petició d' Artur.

Guillem al oure tal resposta quasi-be no podia comensar nova copla, mes ab tot segui cantant.

—«Lo que has de fer es deixar estar la dama, que en est afalagador jardí prou flors s' hi poden cullir tan flayrosas».

—«No puch servirte, perque la dona per mes motius qu' en son amor s' oposin, cedeix, sino avuy, demá, á nostres prechs».

—«La dona te paraula, y si sap prometre, sap cumplir, —contestá Guillem».

—«No las comprens prou, garrit cavaller; las jovencelas si de primer no t' ayman, —aná cantant ab intenció Artur —si per escrupols de una promesa no gosán á gitarse en brassos del nou amor que las afalaga, pregant y suspirant nos tenen compassió y 'ns donan son cor pera no ferns' patir ¡si son tan bonas!»

En Guillem al sentir aixó no pogué detenirs' per mes temps, y ab fort crit y trencant las cordas del llaut va prorrompre dihent:

—No, no pot esser; Blanca es meva y no la seduirás, y malastruch si caus á las mias mans, que si com á amich eras un finjit, com á lladre d' amor esta daga 'n donará de pressa compte.

Ab gran energia com se compendrá va esser açó dit, mes quan s' abalansava 'n Guillem pera realisar en Artur l' amenassa feta, los demés nobles y cavallers, escuders y patjes van detenir son bras y li arreballaren l' arma, lo mateix qu' á son antich company, promoventse tal rebombori qu' algunas damas caygueren en basca y tot eran crits y soroll, acabant alló triscant quiscu dret á sa casa y tenint una forta guardia que fer sortir á Artur per lo detrás del castell y acompanyarlho fins á casa.

Blanca va corre á tancars' á sa cambra junt ab Anarda, y Ramon y Beatriz quan tot fou sossegat se retiraren en sas habitacions jurant que 'n Guillem los pagaria aquell escandol per culpa seva succehit.

D' aquesta manera va concloure una festa ab tan goig y gatzara comensada.

CAPITOL VII.

UNA CONVERSA DE BON MATÍ.

Com torna després del hivern la primavera, aixís a en Ramon de Vall-llebrera, després del maridatge ab la baronessa de Foix, no 's remembrá per res de sa primera muller Ermesinda, succehint als plors de l' enterro los plahers de la festa d' un casament.

Era Beatriz de caràcter dominador, podent dir que desde que posá 'ls peus en lo castell de son marit, fou ella y no ell lo veritable senyor quals òrdres habian de cumplirse, essent aixís no molt estranya la conducta tan poch conforme qu' ab Blanca observava, puig que si be eixa no podia estimarla com á mare, com á dona de son pare la revereenciava y procurava donarli gust en tot. Esdevingué que Beatriz coménsá á fer la gara-gara á Blanca y ella no podia menys qu' estranyarho recordant lo molt que fins allavors habia suferit en sa companyia, per ço 's posá al aguayt de lo que pogués succehir, puig no era tant curta de giny que no conegués que aquelles festes y estimacions tindrian un fi ó altre.

Era una matinada d'estiu deliciosa per demés, quan Beatriz junt ab Blanca y Anarda caminavan per lcs entorns de son castell parlant de las festes qu' en lo comptat se preparavan pe'l dia del maridatge de Na Felicia filla d' Armengol III y 'l Rey de Aragó En Sanxo Ramirez, y aixís parlant de casaments va tocarse 'l delicat punt de la sort qu' á Blanca esperava.

—Filla meva,—li digué Beatriz,—tú ets bonicoya, tens bon cor y podrias fer ditxós á qualsevol jove; ab aixó hem enrahonat ab ton pare y senyor qu' era precis que tú 't cassetis quan mes aviat mellor, puig que com te ja alguns anys desitjaria veure't maridada: ¿qué hi dius en aixó? ¡sembla que 't tornas rojeta!

—Qué voleu qu' os digue,—contestá Blanca ab veu mitj apagada porque ja 's veyá la tempesta retronar demunt seu.

—¡Oh Blanca estimada! comprench ton estat d' ánimo, sempre la nena ruborosa, en lo teu cas ha fet lo mateix! ¿ho deixas á la meva ma, es vritat?

—Poch á poch, senyora baronesa, un casament ha d'agradar primer á la que s' casa y si també es als pares dignes de sa aprobació sempre val, mes, respengué ab tó innocent l'aymada del d' Alentorn.

—Es vritat, nena, però devegadas com sou jovenetas vos deixeu seduir per un amor que sol vos pot donar font de treballs y misérias, y menyspreu aquell partit que perque no 'l troveu com en vostra il·lusió fantasia 'l teniau fixat, creyeu no poder esser felissos. Mira, Blanca, si jo 't faig aquestas reflexions es perque essent la dona de ton pare hi tinch un sagrat deber: sentat, y escolta.

Blanca y Beatriz se sentaren en una riva qu' un xaragall formava mentres Anarda com qui no escolta corria ab una manigueta de punt, empaytan las papallonas que 'n las floretas se posavan pera xupar son néctar.

—Escolta be,—digué Beatriz un cop foren sentadas—ab lo teu bon pare hem cregut que En Artur de Béziers, mon prop parent, podria ferte ditxosa, puig á sa galant figura junta un bon cor y un senyoriu dels millors del comptat d' Arlés; dona ara ton parer. Qué li trovas que sembla qu' abaixas lo cap y clous tos negres ulls pera que no hi corrin las llágrimas?

(Seguirá.)

JOAN MALUQUER VILADOT.

EPITALAMI.

I.

L' encens ja crema, la credença encesa
il·lumina les grades de l' altar;
dos esperits que unia la bellesa,
devant de Déu, en eternal promesa,
contents vanse á juntar.
Sols falta una paraula,
y una será la sanch y un l' esperit;
dos llochs hi há buyts en la divina taula...
esperant dues notes,
para 'l concert que vibra en l' infinit.

II.

Enamorat donzell! Aguáytat ara
ta bella aymia ab lo semblant plorós:
no sab fugir dels braços de sa mare,
potser avuy anyorará 'l seu pare,
mes un jorn al espòs.

Oh goig! res sab l' angelical donzella
de la vida d' amor que vèu brollar;
tu, espòs, ja li dirás á cau d' aurella
com torna flor la púdica poncella
Abril al arriuar.

Los aucells cantarán vostre misteri,
ramorettes del bosch vos breçarán,
l' aroma vindrá ací del sant imperi,
y les notes mellors de llur psalteri
los àngels polsarán.

L' archàngel de qui 'l bé váreu apendre
portará al cel lo verginal tresor,
la Regina dels Sants l' eixirá á pendre
y 's somourá de goig la soca tendre
de l' arbre de l' amor.

Amor! ombra de Déu! sava increada!
estela matinal! místich cantar!
Puix vos guia sa llum santificada,
anáu pe 'l mon fins á deixar alçada
sobre d' ell una llar.

Encaixades les mans fassèu la via;
la terra'us será flonja, 'ls mars suaus;

lo matrimoni es font de poesia;
la llibertat alena en l'harmonia:
l'amor no engendra esclaus.

Amar y ser amats, això es la vida;
sou escullits de Déu desconeguts!
Ell vos darà fillada benehida;
los esposos ab fills, ab una vida
viuen dos joventuts.

Ja heu acabat la vida solitaria;
després del bell amor, l'amor etern
que us seguirà á la tomba ab la pregaria,
tan amada en la vida funerària
com lo Sol á l'hivern.

III.

L'encens ja crema, la credença encesa
il·lumina les grades de l'altar:
dos esperits, germans per la bellesa,
devant de Déu, en eternal promesa,
se senten ajuntar.
Ja es dada la paraula
que 'us torna una la sanch y un l'esperit;
Déu ja té dos amats més en sa taula
y dues altres notes
lo concert que palpita en l'infinit.

Barcelona, 23 de Setembre, 1875.

T. REVENTÓS.

L' HORA TRISTA.

A mon amich en Anton Morera.

Allá, pe' 'l caure la tarde,
cuan la esglesia, ab veu suau,
ab la veu de las campanas
tramet á Deu l' últim cant;
cuan lo sol fuig á sa posta
tenyint de porpra l' espay;
cuan l' oronel dins sa teula
s' ajoca piupiuhejant.

Allavors
vé sens treva
la mev' hora
de pesar.

Cuan per última vegada
retruny del ferrer lo mall,
ressonan los picarols
dels matxos desenfeynats
y l' espetech de la fona
s' ou per puigs y caminals;
cuan de 'ls xarrichs la eridoria
s' escampa per lo veynat;

Allavors
vé sens treva
la mev' hora
de pesar.

Es allavors cuan m' aymia
com l' oronel s' ajocá;
com lo sol fuí á sa posta,
enlayrantse per l' espay
com lo só de las campanas
dels picarols y del mall,
com l' espetech de la fona,
com déls xarrichs lo eridar.

Y es per só
que sens treva
tinch est' hora
de pesar.

JUAN PONS Y MASAVEU.

BIBLIOGRAFIA

JOCHS FLORALS DE BARCELONA—1875.

Quadros dramàtics.

(Conclusió.)

Gustavo A. Becquer té en una de sas cartas escrites desde 'l monastir de Veruela una plana elocuentíssima que de bon grat, si no hi fos obstacle 'l decidit propòsit de reduhir lo present estudi, transcriuríam íntegra á fi de dar mellor cos á la nostra idea. Temperament d'artista ab instints d'historiador, per mes que la reflexió li fes veure lo lògich y fatal d'aquest fenómen, no podia contemplar sense recansa com redimida per la aygua lustral de la nova civilisació ab tot son corteig de trascendentals innovacions, muda la terra avuy sa fesomia y se sacut de sobre á manera de pellingots inútils, los restos d'una altre societat y d'una altra organisació que la asfixia va matant y que no han de reapareixe ja mes probablement demunt de sa superficie. Aquest greu tant noblement sentit lo duya a considerar com á necessitat indeclinable, la de aprofitar los curts instants que faltan avans no desapareguen del tot aquellas encare vivents despúllas, per á fixar llur imatge en l'objectiu del art, per á sorpendre y reproduhir ab lo clar-obscur de la veritat llurs derrerres expansions vitals en lo que tenen de tipich y en lo que las constituheix manifestacions testimonials d'un temps que no respira ja sino en ellas, com en lo ressó agonetjant de sas postrimeras notas.

Per á fer aquesta tasca cridava á tribut á las arts totes y á la literatura ab las infinitas formas de caracterisació que tenen á ma; y com á camp de profitoses escursions las hi indicava la montanya á hont, com lo tísich, van las causas mortas en busca d'ayre que las hi prolongue la existencia; obríntlashi en ella una inagotable veta de temas aptíssims á satisfer las aficions realistas que avuy senten. Veta hont tipos, costums, monuments, creencias y preocupacions afecta tot un caràcter de poesia digne de ser conservat, ja que no en la vida real, en l'album permanent del artista, hont pugan admirarho los qui no sas hajan pogut contemplar en l'original, y hont pugan contribuir, sustituhint incògnitas, á resoldre en lo futur la difícil ecuació històrica del esperit interior de la generació penúltima.

Prescindint ara del valor pràctic de la indicació que dirigia al patrocini oficial d'un medi per hont coadjuvar á aquest acopiament de datos, que era la designació de comissions compostas de literats y artistas ab la obligació de recorre y estudiar l'interior de las

distintas provincias espanyolas y recullir tot lo que de notable hi descobrissen en lo concepte interessat, consigném que ningú deu y ningú potser pot ferho mellor que la iniciativa individual dels literats y artistas ab to de desdeny anomenats provincians.. La literatura y l'art de la cort se donan de menos per regla general en llur olímpica superbia de cullir aquestas flors que creixen amagadas en mitj del bosch; vivint en un medi artificial, sa vida participa de las influencias del medi, y d' aquí que la literatura escrita, la literatura representada, las arts plásticas que en los centres prosperan, afecten sempre, salvas escepcions, un caràcter en la idea y un caràcter en la forma d' un tint acadèmic pronunciat y sols comprensible per á las inteligencias iniciadas. Per altra part, tant sols per incidencia se trovan llurs representants á prop d' aquestos manantials de poesia popular, que volen, si han de ser sentits ab prou calor per á ser comunicats, un comers sostingut y carinyós, fácil no més que al qui pot respirar á tota hora l'ayre impregnat de llurs agradables emanacions.

La literatura de Catalunya pot contribuir á aquest interessant treball dintre de las fitas naturals de son territori, com poden contribuirhi sos artistes si es que 's decideixen á ser originals, y no copistas mes ó menos ramplons d' escoles sempre exóticas. Ni faltan entre nosaltres en abdós camps aptituds especialíssimas per á aquest género, aptituds que conquistant ab l' exercici un desenrotllament complet, arribarian á obrirse pas y á estendre las arrels d' una reputació artística ó literaria sólida y merescuda.

D. Joaquim Riera es entre 'ls literats catalans joves un dels mes marcadament cridats al conreu de aquesta branca de la literatura que podriam dir copia del natural. Observador perspicás, narrador agradable ab bon cop de ull per á apoderarse dels contorns mes gráfichs de la figura ó de la escena que té al devant, sas produccions totes, narratives y descriptivas, líricas y escénicas, si no brillan per las irradiacions d' una alta dramática, si no ofereixen situacions arriscadas en que pugnen passions excepcionalment tibants, si no subjectan ab un dogal de ferro la ánima del lector enduhéntsela darrera de sas concepcions originals empapadas de vigor poètic, tenen en cambi en la forma y en lo fons un segell de senzillesa popular, de vulgaritat, si cab dirho, pero vulgaritat distinguida, aristocrática, fina que cautiva la atenció y la empeny per camins pochs accidentats pero de floridas voreras. No es lo pintor de tempestats: suaus marinas son sas obras, hont la ona, daurada per las irradiacions de una llum ponent, llisca ab mansa remor per la superfície del mar cap á la sorra salpicada de matisadas petxinas, hont s' ajassa ab negligencia.

Dona peu á las consideracions precedents la lectura de *L' Avi*, quadro dramàtic de costums catalanas ab que 'l llorajat escriptor, geroní guanyá un únich accésit al premi de la «Jocó Catalunya.» *L' Avi*, en la intenció del Sr. Riera, es la fidel representació d' un

d' aquestos pagesos á la antiga, de testa venerable que 'l pes dels anys yl' hábit del treball acotan, cenyida com per corona d' honor de sóbrias matas de cabell de neu pur com sa consciencia, vell de amplas espatllas y fornits membres que una vida sense mácula ha vigorisat, ab un cor que palpita encara al impuls dels bons sentiments, com palpita á la contemplació del egoisme y de la farsa per á esclafarla ab tot lo pes de sa indignació nobilíssima. Figura culminant del quadro de costums del Sr. Riera, ella es la que interessa, ella la que l' ocupa tot y en la que venen á ofuscarse las demás secundaríssimas, imaginadas sols per á darli vida y per á aixecarla á coll destacantla sobre totas y sobre tot. Plé d' aquest desitj de relleu, l' autor de *L' Ari* s' ha reduhit á combinar una acció arxi-senzilla, sense pretensions de nova, pensant que en la vida mes vulgar, en los incidents mes comuns hi ha sempre ocasió per á que 'ls caràcters se despleguen, y que, per altra part, las reduhidas dimensions de son quadro no consentian multiplicar figuras ni arreglar situacions massa complicadas. Sobre aixó no hem de ser rigorosos, ni tampoch en la crítica de las figuras secundarias, omitint que potser examinadas ab lo prisma de la veritat natural, de la veritat real, alguna d' ellas apareixaria un xich massa encarcerada, un xich falsejada gracias al prurit d' estremar son caràcter que 's frega ja ab las fitas de lo cómic de convenció. En un grupo de tanta veritat com en lo de *L' Ari*, la presencia d' un D. Salomé desentona en l' efecte de conjunt per la diversitat de llum ab que respecte de las demás está illuminada sa figura.

Petit defecte es aquest, per mes que en qualitat de defecte hi sia sempre de massa, pero al qual ni per medi de la figura retórica, preterició hauriam mentat, si hagués sigut l' únich ó, sino l' únich, lo de talla mes alta entre tots. La veritat, la veritat discreta, agena al servilisme, que s' obté per medi de la exactitud substancial de lo 's pinta ab lo que 's pren per tema pero per la atinada elecció previa d' aquest, es á nostre entendre la condició primera en las produccions de la intenció de *L' Ari*, y mes quan, com ella, revesteixen la forma escénica. L' espectador que veu al autor fugirne, que 'l veu inconsequent en sas creacions, que veu á aquestas oscilant ensá y enllá del eix de suspensió sense fixarse, experimenta una sensació penosa que no cessa fins que, recobrat l' equilibri vertical, retorna la ilusió escénica ab tot sos encisos y ab tot son poder simpáti y comunicatiu. A bon segur que aixís fou la que experimentaren tots los espectadors en la única representació que 's doná de *L' Ari* en l' Odeon fa alguns mesos, al arribar á la escena XII y d' allí en endavant; no porque ella y las successivas, aisladament considerada cada una, no tingan condicions y fins la requerida avans, de veritat,—sino porque essent parts d' un tot, al tot haurian d' anar lligadas y subordinadas, y radiacions haurian de ser equi-substancials de la unitat psicológica que 'l tot camina á dibuixar. No es aixís á la nostra

manera de veure. L'avi Marsal es en la intenció del autor, un tipo que caracteriza la virtut y la bondat, y com una de las fases de son carácter es la de pare, d' aquí que haguém de suposar que 'l Senyor Riera aixís com pinta al *bon* home, al *bon* avi, volgué també que son avi Marsal fos lo *bon* pare. Nosaltres no sabem veure que ho sia del tot, ni 'l veyém obrar com á tal. Lo pare que, sabent que la vida de son fill está pendent d' un cabell, de que arribe á temps lo portador del rescat exigit per los bandolers que 'l tenen pres, s' entreten disputant y fins ab to mitj de broma ab D. Salomó; lo pare que, en semblant estat d' ánim, no s' mou al sentir espetech de fusellería si no un moment quan veu lo desconsol de sa neta; lo pare que al arribar los pagesos del sometent y saber per ells que son fill ha sigut rescatat á escopetadas, s' entreten en passárloshi una especie de revista dant provas de un bon humor estemporani, y que no pregunta per ell, a pesar de que no 'l veu compareixe, sino al cap de una bona estona y encara com qui diu per incidència; lo pare que al saber per boca d' en Sisó que son fill está ferit y saberho encara no perque ell ho pregunte sino perque 'l altre li diu, manifesta 'l poch interés que ell, dantse per content ab que li insinuen que es poca cosa sense cuydarse de córrehi á despit de quant li digan; lo pare que en tal situació no pensa ja mes en lo fill, sino en fer un casament entre sa neta y en Sisó, com á recompensa d' haverse ofert *motu proprio* á dur lo rescat en substitució del protegit de D. Salomó que per consell d' aquest s' ha fingit malalt per á no corre 'l perill que dú en sí 'l tractar ab los que han agafat á son futur sogre; y que fa semblant casament,—aixó en un altre ordre de consideracions—sense tenir prévia noticia de las relacions entre en Sisó y la neta, ans al contrari, creyentse que aquesta no 's mira ab mals ulls al indicat pupilo de D. Salomó; lo pare que segueix fent cas omís absolut de son fill ferit, y després del concert de matrimoni bromeja llargament ab los presents sobre D. Salomó y 'l Eloy esplicántlosi tot lo succehit; lo pare aixís, dich finalment, dista molt de ser un bon pare, y 'l efecte que causa sa anómala y falsa manera de procedir es un efecte de repulsió que no borran ni la *vis* cómica ni la naturalitat aïslada de cada una de las extractadas escenas.

Comprenem que era difícil dintre del plan ideat per lo Sr. Riera lligar tots aquestos caps: llibertat pero ferit lo fill del avi Marsal, no hi havia mes remey que treure de la escena á aquest últim y á la neta, surtida impossible; ó introduhirhi al dit fill, introducció d' última hora que 'l hauria deixat en ella mitj en fals y hauria obligat á variar radicalment las escenas últimas; ó suprimir la revista, supressió dolorosa per al autor que hi vessá un doll de naturalitat admirable; ó anteposar á ella la relació d' en Sisó en qual cas lo desenllás deixava de corre ab la rapidesa necessària sense destorbs; ó finalment, y aquest era tal vegada 'l mellor específich, fer que s' aclarís mes aviat lo succehit y que tingués prou coneixement de aquest 'l avi Marsal per á que, sense acusar en sos actes la ausencia de tot

sentiment paternal, pogués intervenir en las escenas ja indicadas en la part principal que en ellas hi té y en la manera com sa intervenció té efecte.

Dilemas apremiants de difícil solució dintre del plan dramàtic ideat per lo Sr. Riera, pero que si fan del quadro, com á unitat, un quadro en certs punts fals y extra-natural, no privan que en detalls aparegue com un enfilall d' escenas frescas, delicadas, pintadas ab un pinzell correcte y observador, y animadas per un diàlech fàcil y salpicat de xistes de bona ley, qualitats que avaloran no poch la producció dramàtica distinguida per l' últim Consistori dels Jochs Florals.

Narracions y llegendas.

La circumstancia especialíssima de ser lo premi y accésits concedits á las coleccions de narracions y llegendas en los derrers Jochs Florals, oferta de la Redacció d' esta revista, y d' haver ella deferit á la elecció que fes lo Consistori, confiant en que la ilustració y reconegut criteri de sos membres no faria inútil lo pensament que 'l zel en pro de la nostra literatura li suggeria, nos obligan á la reserva més absoluta sobre 'l mérit de las indicadas coleccions, y á limitarnos, com ho farém, á copiar los títols de las narracions en cada una de ellas compresas. Favorable ó desfavorable, la nostra crítica seria sempre impertinent, inserta en estas planas; si lo primer en quant podia créures un peu forsat per á no venir contra un judici anticipadament admés; si lo segon, per quant equivaldria á una protesta fora d' ocasió contra la manera de correspondre á una confiansa ben voluntaria y espontáneament depositada.

Per altra part, los noms de D.ª Maria de Bell-lloch y de D. Joaquim Riera, agraciats respectivament ab l' accésit y 'l premi, son noms ja familiars als nostres lectors, com los hi es ja familiar la aptitud d' aquella y d' aquest per al género literari en que han esgrimit las armas ab ocasió del últim certámen. D' aquí que 'ns subjectem per á evaluar lo mérit de las coleccions distingidas á la apreciació dels indicats lectors.

Donguém las gracias á nom de la Redacció ofertora á quants con-corregueren al certámen optant á son modest premi y entre ells mes especialment al premiat y á la laboriosa é inteligent escriptora Donya Maria de Bell-lloch citada: donguemlas també al Consistori per sa discreta elecció y felicitem á la Redacció de d' esta Revista per lo bon éxit de que ha sigut coronada sa idea.

Y aquí va, per fi, la llista dels títols promesa:

Premi adjudicat al Sr. Riera.—DEU NARRACIONS subdivididas de la següent manera: NARRACIONS SÉRIAS ORIGINALS *Mala fi, Fillas y mares, Escarment, L' amant deslleal, Infamia*.—NARRACIONS TRADICIONALS: *La ermita del Calvari, L' alarb malpagador*.—NARRACIONS CÓMICAS POPULARS: *Lo llech y 'l juheu, Boigs fan bitllas, Venturas d' un escolá*. Ocupan en lo volum 30 planas. NARRACIONS Y LLEGENDAS, accésit, de D.ª Maria de Bell-lloch. Comprenen: *Lo Pere Anton, Una aparició á temps, La font de S. Salvador, Los espías, Los quatre dons* (imitació eslava) *Lo Farell, Una obra de caritat, La plassa de las bruixas, Lo fill del castell, Tentació y Testafort*. Ocupan en total en lo volum, 69 planas.

J. SARDÀ.

CORRESPONDENCIA.

Lleyda 24 de Octubre de 1875.

Sr. DIRECTOR DE LA RENAXENSA: Ben contenta y ben goijosa pot estarne la poesia catalana dels especials y llegítims triunfos que altre cop ha conquerit en los Certámens de Lleyda: ben contents y ben goijosos n' estan aixís mateix los aymadors que aquí te de son enaltiment y sas glorias: aymadors que s' multipliquen quiscun any, coneixent cada vegada lo molt que val, lo molt que pot, y lo molt que, per mereixerho, de justicia se li senyala en consemblants festas. No es dir, per aixó, que 'ls trovadors de Castella romanguin gens enderrerrits al lluytar en l' académich espay, ni deixin de testimoniar en quiscun Certámen la forsa que 'ls es regoneguda. Prou bé han sabut mostrarho sempre: prou be ho han seguit probant en l' últim celebrat—la tercera diumenjada d' Octubre—los ínclits poetas guasardonats ja en anteriors En Timoteo Domingo y Palacio, de Madrit, Na Isabel Cheix Martinez, de Sevilla, y En Arcadi García Gonzalez de Salamanca, respectivament guanyadors, sens aparellat atansament, del llaut, la bandola y la lira oferlas per qui millor rimés en castellá, y sobre la sevillana Verge dels Reys, un poema, una lligenda y una oda. Pero aixís encara, tothom pogué coneixer que la musa de la terra al volatejar gallarda y joliva sobre l' jardí obert á sa seguida per ella hont flors se sembran de ben deliciós aroma, no sols infundeix en sos bons cultivadors igual acert y destresa sino que 'ls remou en enérgica animació y ls' inspira juntament gracia tal que á plena voluntat prevaleix y encisa. No fou, donchs, d' admirar que, tant com s' aplaudiren las primeras composicions en llenguatje oficial tramesas, mes gayament encara fossen acullidas las que s' llegiren després, mercé á las quals n' habian obtingut En Joan Batista Ferrer y Esteve, de Girona, la assutzena, En Francesch Ubach y Vinyeta, de Barcelona, la medalla y Na Victoria Penya d' Amer, de Palma, la magnolia que com superior cantora del sentiment maternal li valgué l' haber satisfet á plenitut las condicions proposadas pel entussiasta y jove poeta d' aquesta Provincia que, duas voltas ell també llorejat en nostres concursos, ha volgut generosament enriqueix lo d' enguany ab lo regalo de la flor avans dita. É impresa que sia tota la colecció dels cants premiats—que no ha de trigar pas gayre—se podra véure ensemps quant atansadas se troban las demés composicions, tant sols per diferencias molt petites

distingidas ab accéssit; tals com la primorosa *Garlanda d' amor* del sempre inspirat Antoni Molins y Sirera, las suavíssimas *Notas del Cor* de la ayrosela Emilia Palau y Gonzalez de Quijano, y las tres notables produccions valencianas de'n Joan Batista Pastor Aicart, qui ab altre castellana tancá ademés lo agermanat aplech dels que mes bó feren á la magnolia. També en la prosa correspongué la plogma á un catalá, En Joseph Fiter é Inglés, qui pel fet de pertanyer ja á la Academia se n' portá ademés lo titol de *Soci de mérit literari*, y fou lo triunfo major, quant á haberhi dos premis, altre se n' hauria donat igualment á son digne competidor Enrich del Castillo. Tots en conseqüencia, y quiscú per sa part, s' han portat d' alló millor: tots s' han justificat, com sempre, ben acrehedors á las conmogudas felicitacions que com sancionament final de las unánimes exclamacions d' aplauso, ab que tots los concurrents—autoritats y particulars—habian á cada punt desahogat sa íntima complacencia, los dirigí l' molt il·lustre Sr. Degá president: felicitacions que reproduhí lo Sr. Director de la Academia al proclamar qns las glorias de la Sobirana Verge habian sigut cantadas ab tal lluiment que aixís com en son discurs de entrada la habia presentat gran inspiradora de las ciencias y las bellas arts, se veyá que no era menys de la poesía, de conformitat ab lo tema resolt pel Secretari del Concurs ab alguns exemples y adecuadas consideracions en sa prévia Resenya. Solsament amargá la general alegría del acte, la carinyosa y fraternal recordansa feta pel mateix, al termenar son treball, d' un antinch campeó d' aquells pacífichs combats, vencedor en cinch d' ells consecutius, per malhauransa ja fallescú, l' inolvidable y desgraciát Eussebi Anglora. Moltíssims dels presents servavan, unit al de la dolura y valentía de sas obras, lo recort de la doble visita rebuda de ell en consemblants diadas, y de la simpática impresió que en tots habian produhit sas nobles maneras, sa viril entonació, son carácter franch y l' fondó gran de saber y de virtut que deixavan entrevéure sas conversas. No restará perduda aquí sa memoria, y ls sentiments en son favor aquella tarde manifestats pera sempre ho sege llan; fentse digne coronament de mérits tan regoneguts, y estímul á á sos imitadors, com una proba mes de que no son pas d' un moment la gloria y l' renom que l' verdader geni proporciona.—R.

NOVAS

TÍTOLS Y LEMAS DE LAS COMPOSICIONS REBUDAS EN LA SECRETARÍA DE LA «ASOCIACION LITERARIA DE GERONA» DESDE 'L 15 DE SETEMBRE FINS AL 8 DE OCTUBRE EN QUÉ FINÍ 'L PLASSO D'ADMISSIÓ:

22 Los condes gemelos Berenguer Ramon y Ramon Berenguer.—23 En Joseph Manso.—*Qui lluyta per la independència patria honra son propi nom.*—24. A la soledat.—*Oh monte, oh fuente, oh río—oh puerto seguro deleytoso!* (Fray Luis de Leon.)—25. A Cuba.—*Misero trovador, del afan mio—ruda es la voz como entusiasta el alma.* (T. Vesteirol Torres.)—26. Al ilustre defensor de Gerona Alvarez de Castro.—*Atrás el incasor ó atrás la gloria!* (J. Cariedes.)—27. A Gerona y sus héroes. *Combinacion.*—28. A la Patria.—La batalla de Bailen. Oda.—*Patria, deidad augusta, mi númen es tu amor.* (J. N. Gallego.)—29 La rendicion de Gerona. Oda.—A la memoria de su inmortal defensor Alvarez de Castro.—*Si vas á España, di que hemos perecido defendiendo sus leyes.* (Xenoph.)—30. ¡¡¡Patria!!! ¡¡¡Patria!!!—*Un tiempo España fué: cien héroes fueron—en tiempos de ventura.* (Espronceda.)—31. A la Verge María. Oda.—*Consolatrix afflictorum.*—32. La bondad de Deu.—*¡Qué bo qu' ets, oh Senyor!*—33. Agrahiment—*Ja may la Verge es sorda—i qui li prega ab fe.*—34. La cansó del rat-penat.—*C' est là temps des chansonnettes—Oh! le bon temps oh! le bon temps!* (Beranger.)—35. Un Velatorio.—Recuerdos de Andalucía—*....Mas vale morir sin hijos que dejar hijos impíos.* (Eclesiástico. Cap. XVI. V. 4.)—36. A un ateo.—*Initium sapientiae est timor Dei.*—37. Cada ovella ab sa parella.—*Nostras costums de tot tenen,—y com son se han de pintar*—38. Lo pas del mar roig.—*Los pobles que d' honra viuen—no poden ser may esclaus.* (A. Molins y Sirera.)—39. Girona inmortal.—Juny de 1808.—*Aunque corta, fué notable esta defensa de Gerona.* (Toreno.)—40. ¡Álvarez de Castro!—*«No quiero trato ninguno con los enemigos de mi Pátria; al parlamentario que se me envíe lo recibiré á metrallazos.»*—41. Un catalá ilustre.—Bografía de D. Joseph de Margarit y de Biure Gobernador general de Catalunya, llochtinent general dels exercits de Fransa y Baró d' Aguilar.—*Justum ac tenacem propositi virum....*—42. El sitio de Gerona en tiempo de Pedro el grande, (Memoria histórico-crítica.)—*Mori fugiendo é disflorando 'l giglio.* (Dante-Purgatorio, C. VII.)—43. Eternitat d' amor.—*¡Ah! Si Satanas pudiese amar dejaría de*

ser malo. (Sta Teresa de Jesús).—44. Lo que diu lo vent.
—*Como lirio entre espinas así mi amiga entre las hijas.* (Cantar dels cantars. C. II. V. 2).—45. A los Cristianos en tiempos de prueba.—*In signo crucis.*—46. L' Inmortal Alvarez.—*Sols à l' hora de la febre se logra al lleó rendir.*—47. El Cristo.—*Tú nos salvaste salvanos ahora.*—48. A la memoria del inmortal autor del Quixot en Miquel de Cervantes Saavedra, en l' aniversari de sa mort.—49. ¡Adios!—*Amor y Poesía.*—50. Horas tristes.—*¡Quien sabe!*—51. Lo darrer gironí.—*Requiescat in pace.*—52. Flors.—*Y sabes que preciadas—hay flores vanidosas—y que hay flores tambien desventuradas—que no es el solo bien el ser hermosas.* (J. Selgas y Carrasco).—53. Lo rossinyol de la Devesa.—*Viu de recorts.*—54. A la Pàtria. Oda.—*...Su grandeza llena—del mundo los recónditos confines.*—55. Lo casament de montanya.—*Per las noyas de montanya—lo meu cor sent viu anhel.*—56. Animas.—*Pro fidelibus defunctis.*—*Pater noster.*—57. La esposa del Conceller.—*Déu va inspirarla.*—58. Oda. La Orgía.—*****—59. A la bellesa.—*Amor del mundo.* (Cabanyes).—60. A la patria.—*Renaxensa.*—61. Epitalami.—62. La mort del artista. (En la mort d' en M. Fortuny).—63. Lo poder de la oració.—*La virtud en la adversidad se muestra.*—64. La Texidora.—*Tot sent via.*—65. Anyoransa.—66. L' ona.—*«.....ben sola, mon ànima plora.»* (Joseph Serra y Campdelacreu).—67. Anyoransa.—Intima.—68. Notas perdidas!—*Amor lux vitæ est.*—69. Amor.—*Dulce misterio.*—70. Lo bon missatge.—*El amor que vuelve se siente.* (E. a.).—71. L' anada à Núria.—*La Mare de Déu de Núria—grans miracles sempre fà.*—72. La Bonaventura.—*Qui la vol y va à cercarla—Sant Joan li donará.*—73. A una ingrata.—*¡Ay! que triste es el querer—si no se es correspondido.*—74. Festa major.—*Es costum de la terra.*—75. Ran la font.—*Historia d' amor.*—76. El conde Oliva.—*Y así dicen de él que fué varon muy poderoso y sabio.* (Gerónimo Pujades).—77. Amor.—*Quand lou céu esclafi di pló d' estello d' or.* (Roumanille).—78. El bufon mosen Borra.—*El juglar mas fumoso.* (Balaguer).—79. L' oncle Anton.—*Es la meva.*—80. Delicias de un pescador. (Cuadro de costums).—*El mas rico es el que se contenta con menos.* (Sócrates).—81. La vida.—*Que haya un cadáver más, qué importa al mundo?* (Espronceda).—82. La vida del camp. (Costums populars).—*Li vingué l' hivern al dessobre y ab ell las grans nevadas.* (F. Maspons).—83. El sueño.—*¿Qué son las penas del cuerpo comparadas con los tormentos del alma?* (S. Agustín).—84. Desencanto.—*Las lágrimas son la sangre del alma,* (S. Agustín).—85. L' hortet de ma cabanya.—*Un cefirillo joven—fresco y donoso—quejábase una tarde—triste y lloroso.* (Selgas).—86. Omnipotencia.—*Tot al no ser tornará.*—87. Himne d' amor.—*A una dona.*—88. Les naus d' Aragó.—89. Patria!—*Tambien vive la patria en las ruinas de sus monumentos.*—90. Suspirs.—*Historia íntima.*—91. ¡Marian Alvarez de Castrol!—*La gloria de la Patria es garlanda teixida ab las glorias de sos héroes.*—92. El Torneo.

—(Romance sobre costumbres españolas en la edad media) «Madrid, castillo famoso.»—93. A la Romería.—*Los pueblos que no son amantes de su tradición, avanzan retrocediendo.*—94. Lo fossar.—*Memento.*—95. A la vora de la mar.—*Meditació.*—96 La derrota de 'n Bel-lefonds.—*En este sitio memorable habia de alcanzar aquella ciudad ilustre otro de sus altos y legítimos títulos de gloria.*—Balaguer. (Historia de Catalunya.)—97. Los recorts de la masía.—*Allá muy lejos, muy lejos, en la cumbre de la sierra.* (A. de Trueba.)—98. L'art antich.—*Este despedazado anfiteatro—impío honor de los dioses, cuya afrenta—publica el amarillo jaramago,—ya reducido á trágico teatro—¡O fábula del tiempo! representa—cuanta fué su grandeza y es su estrago.* (Las ruinas de Itálica.)—99. Recuerdos del Paraíso.—100. Meditacion religiosa.—La muerte.—*Recuerde el alma dormida,—avive el seso y despierte—contemplando—cómo se pasa la vida,—cómo se viene la muerte tan callando.* (Jorge Manrique.)—101. El mediterráneo (Entre Mallorca y Menorca).—*¡Cuántos recuerdos ese mar suscita!—¡Cuánta historia refieren esas aguas!*—102. Unus et Trinus.—*Jam sol recedit igneus;—Tu lux perennis, unitas,—nostris beata Trinitas,—infunde amorem cordibus.* (Breviari romani hymnus ad vespas festi SS. Trinitatis).—103. La prevision.—*Prevision es virtud.*—104. La ley.—*La costumbre es ley.*—105. Los rizos.—*Cada rizo tuyo es una historia de amor.*—106. Echos.—*Ja es tart.*

LOS TÍTOLS Y LEMAS DE LAS COMPOSICIONS PREMIADAS, SON LOS SEGÜENS:

PREMI D' UNA LIRA D' OR. No s' adjudica.

PREMI D' UNA COLECCIÓ DE LAS OBRAS ESCULLIDAS DE CHATEAUBRIAND. A la Verge Puríssima pera que convertesca als pecadors. *Refugium peccatorum, ora pro nobis.* (13).

PRIMER ACCÉSSIT. A la Verge María, Oda. *Consolatrix afflictorum.* (31).

SEGON ACCÉSSIT. Animas. *Pro fidelibus defunctis: Pater noster.* (56).

MENCIÓ HONORÍFICA. Epitalami. (61).

PREMI D' UNA ROSELLA D' OR. Un velatorio. Recuerdos de Andalucía. ...*Mas vale morir sin hijos, que dejar hijos impíos.* (Eclesiástico, cap. XVII, v. 4.) (35).

PRIMER ACCÉSSIT. La Bonaventura. *Qui la vol y vá á cercarla Sant Joan li donará.* (72).

SEGON ACCÉSSIT. L' anada á Núria. *La Mare de Déu de Núria grans miracles sempre fá.* (71).

PREMI D' UNA MEDALLA DE PLATA. El sitio de Gerona en tiempo de Pedro el Grande. Memoria histórico-crítica. *Mori fuggendo e disfiando 'l giglio;* (Dante, Purgatorio, c. VII. (42).

PREMI D' UN EXEMPLAR LUXOSAMENT ENCUADERNAT DE L' OBRA, «ROME DESCRIPTION ET SOUVENIRS». Un catalá il-lustre. Biografía de Don Joseph de Margarit y de Biure Goberna-

dor general de Catalunya, lloctinent general dels exèrcits de Fransa y Baró d'Aguilar. *Instum ac tenacem propositi virum....*(41).

PREMI D' UNA CORONA DE PLATA. A la patria. *Renaxensa.* (60).

MENCIONS HONORÍFICAS. A la Patria. La batalla de Bailén, Oda. *Patria, deidad augusta, mi nùmen es tu amor.* (Juan Nicasio Gallego) (28). *Patria! Tambien vive la Patria en las ruinas de sus monumentos.* (89).

PREMI D' UN PENSAMENT D' OR ESMALTAT. A D. Mariano Alvarez de Castro, defensor de Gerona en 1809. *Será pasado por las armas el que prefiera la voz de capitular ó de rendirse.* (Bando de Alvarez de Castro). (21).

PREMI D' UN JESSAMÍ REAL DE PLATA. La derrota de 'n Bel-lefonds. (Any 1684.) *En este sitio memorable habia de alcanzar aquella ciudad ilustre otro de sus altos y legítimos títulos de gloria.* (Balaguer. Historia de Cataluña.) (96).

PRIMER ACCÉSSIT. La esposa del Conceller. *Déu va inspirarla.* (57).

SEGON ACCÉSSIT. Muntaner. *A lor! á lor!* (12).

PREMI DE L' OBRA DELUXO «CUENTOS DE SHAKSPEARE». L' Art antich. *Este despedazado anfiteatro, impio honor de los dioses, cuya afrenta publica el amarillo jaramago, ya reducido á trágico teatro, ¡Oh fábula del tiempo! representa cuanta fué su grandeza y es su estrago.* (Las ruinas de Itálica.) (98).

PRIMER ACCÉSSIT. Lo darrer gironí. *Requiescat in pace.* (51)

SEGON ACCÉSSIT. A una auraneta. *No tardes, llega, aveci-lla, llega y bienvenida seas, que Dios bendice el hogar que da asilo á la inocencia.* (Martinez de la Rosa.) (7).

TERCER ACCÉSSIT. A Montalegre. *Allí donde eleva su techo la casa de nuestros mayores allí está la patria.* (Ruiz Aguilera) (11).

MENCIONS HONORÍFICAS. La mort del artista. (En la mort de 'n M. Fortuny). *Color, llum, armonia...*(62). A Cuba. *Misero trovador, del asan mio-ruda es la voz como entusiasta el alma.* (T. Vesteiro Torres). (25). A la soledat. *¡Oh monte, oh fuente, oh rio-oh puerto seguro deleytoso!* (Fr. Luis de Leon). (24).

Ha exit lo *Calendari del Pagés* pera lo vinent any 1876. Com cada dia es mes la inclinació que sent la classe trevalladora á fugir de las feynas del camp per entrar en la industria es molt laudable que l' *Institut Agricola de S. Isidro* dongue á llum publicacions en que se fasse una ferma propaganda per l' art del pagés procurantlo posar al mateix nivell que las demés arts industrials y ahont se verteyen las nocions indispensable pera que la rutina de que á passos agegantats fugin sia prest substituïda per la inteligencia y las rudas feynas del camp per las màquines qual utilitació ha de reportar ventatjas considerables.

Aquest any lo calendari del pagés, lo primer que aparegué en catalá puig data del 1856, conté travalls deguts á las esperimentadas plomas dels Srs. Fita, Presta, Tristany, Artizá, Justo y Villanueva, Salarich y Maria Josepha Massanés. Es l' article del Sr. Fita lo comens d' un important estudi sobre 'l treball y la propietat, ben escrit com tot lo que surt de sa ploma y en lo que s' aborda ab atreviment y gran claretat cuestió tan árdua y que en estos últims anys tant agitada porta á tota la Europa. D. Joseph Presta publica en lo volum d' enguany dos articles, un sobre fisiología vegetal que tant deuria coneixer l' agricultor, y l' altre sobre la cria del bestiar boví que á ferse tal com aconsella l' articulista podria donar peu á l' establiment de industrias completament desconegudas á Catalunya y per consegüent á Espanya. Lo Sr. Presta, actual director de la Granja experimental, manifesta ab claretat sumas ideas y verteix en tots sos travalls molta doctrina. Si no 'ns haguéssim ocupat en anys anteriors dels articles sobre boscos que aquest any acaba, avuy tindriam ocasió d' encomiar com se mereix la galana frase del Sr. Tristany, que podria reclamar un bon lloch entre 'ls prosistas catalans si prodigués un xich mes lo fruyt de sos continuats estudis. Sab tan agermanar dit Sr. l' aridés científica ab lo florit del llenguatge que tot aquell que comensa algun de sos escrits se dol aviat de sa brevetat. Lo Sr. Salarich acaba enguany lo seu treball sobre LA MESTRESSA que he tingut ocasió ja duas voltas d' alabar. Lo Sr. Justo y Villanueva comensa una serie d' articles sobre 'ls prats. Per esser d' un autor tant conegut y tan pérít en materias agricolas nos estalviarem de aplaudirlos. Qué diriam que no ho haguessen dit ja altres. ¿Donya Josepha Massanés publica una hermosa poesia dedicada als emigrants que van á cercar en terras llunyas la fortuna que ab son treball podrian conquistarse aquí. D. Emili Coca y D. Joan Pons publican dos poesias á quina mes ben feta y millor concebuda. A mes d' estos dos, altres joves han colabarat aquest any en lo Calendari del Pagés y es aquesta colabració per l' almanach penyora de la nova vida que pot portar. D. Joseph Fiter entre ells hi publica un concís pero ben escrit y, si se ns' permet la frase, encaxonat estudi biográfich sobre Arnold de Vilanova. La publicació de ditas biografias era indispensable en publicació tan llegida. D. Francisco X. Tobella que havia ja publicat en anys anteriors treballs en lo Calendari, hi dona á coneixer los defectes y las ventatjas que tenen las diferents maneras d' elaborar y guardar los fems, y ho fa ab molta erudició. Las demes seccions que conté la publicació de que venim parlant son ben escullidas y son altament instructivas al temps que agradables.

Dels aforismes del Sr. Fages de Romá nos sembla que ja se n' han publicat prou en lo Calendari. Hem dextat á posta

per últim terme lo mentar un article titulat La Guerra porque en nostre concepte es lo mes fluix del Calendari. Si no's poden fer consideracions un xich novas no cal publicar un escrit. Son autor no 'l firma. Apar que per endavant estiga ja ab nostre judici.

Veyem que aquest Calendari á semblansa de lo fet ja l'any passat per lo Sr. Briz, en lo *Calendari Catalá* ha unificat la ortografia adaptantse á la mes generalisada en nostre idioma. Finalment, basta recordar que dita publicació catalana de 96 planas y ab láminas, segueix venentse com fins ara, al infim preu de 6 cuartos.

S' ha posat á la venta lo *Calendari Catalá* que per l'espai de dotze anys consecutius ve publicant ab éczit crexent lo conseqüent y entusiasta catalanista D. Francesch Pelay Briz. Com á mostra de la importancia que revesteix copiarém á continuació los noms dels literatos que hi han pres part enguany; Senyoras Armengol, Bell-lloch, Penya y Valldaura, los mestres en gay saber D. Victor Balaguer, D. Geroni de Rosselló, D. Adolf Blanch, D. Francesch Ubach, D. Frederich Soler, y 'ls senyors Admetller, Amer, Argullol, Aulestia, Bofarull, Balaguer (*Andreu*), Baldovi, Baró, Bartrina, Codonyer, Calvet, Camprodon, Careta, Coca, Estellés, Ferrer, Fiter, Fontanals, Forteza, Girbal, Guimerá, Labaila, Llombart, Llorente, Maspons, Mestres, Miquel, Molins, Pons, Riera, Roca, Roca y Roca, Sardá, Sitjar, (*Joan*), Torres, Vidal (*Gayetà*), Vidal (*Eduart*).

La abundancia d' original nos ha impedit ocuparnos en aquest número del magnífich discurs que D. Victor Balaguer pronunciá en la academia de la Historia. En el número próxim ho farém estensament.

Veu la llum pública lo periódich semanal, ilustrat ab grabats, *La gorra de cop*, del qual se n' han publicat ja dos números. Li tornem lo saludo, y li desitjem molta vida.

S' han posat á la venta en la llibreria de Verdaguer un nou plech del *Romancer* que publica en Marian Aguiló continint: *Los set dolors de la Mare de Deu*.

Ab la solemnitat deguda á la memoria del eminent patrici D. Antoni de Campany y de Montpalau se trasladaren ahir, 30, sos venerables restos á la capella del Cementiri de la present Ciutat, ahont han quedat depositats fins y á

tant que sia construït l'opanteon que 's projecta en un dels altars de la Basílica Catedral.

L'Ajuntament, la Diputació, representacions de las principals societats de Barcelona y altres personas invitadas formavan la comitiva que seguia al cotxe fúnebre, ahont anava l'urna coberta de panyo negre galonejat d'or, sobre 'l qual hi havia una prehuada corona imitant l'lorer. Al coche precedia lo clero de Sant Just ab Creu alta.

Al lloar la determinació de l'Ajuntament de verificar la citada traslació, no podem menys de manifestar la necessitat que hi ha de que ella no siga causa de que 's deixi oblidada la construcció del panteon. Es aixó un deute sagrat contret per Barcelona, y 's deu cumplir lo mes prompte possible, en honra del nom d'aquesta Ciutat y de Catalunya, que conta á Capmany entre sos fills predilectes.

Dias passats se celebrá en lo saló de descans de l'Odeon la reunió pera tractar los medis de fer á D. Víctor Balaguer una demostració per haver posat en tant eminet lloch á nostra literatura en son discurs pronunciat en l'Academia de l'Historia. Unánimes tots los concurrents en lo pensament se procedí á elegir una comissió que 'l portés á cap, quedant nomenats los Srs. D. Francesch P. Briz, D. Eduard Vidal y Valenciano y D. Frederich Soler, en representació dels escriptors catalans; D. Pere Aldaver en la de LA RENAXENSA; D. Francisco de P. Rius y Taulet, en la dels amichs íntims d'en Balaguer; D. Teodoro Baró com un dels iniciadors del pensament; y D. Eusebi Font, D. Gayeta Benavent y D. Joseph Masriera en la dels artistas catalans.

Segons *La Crónica* l'escriptor inglés Mr. Hamilton, resident actualment á Madrit, está traduhint lo discurs del Sr. Balaguer per encàrrech d'una casa editorial de Londres que 's proposa publicarlo.

TAULA DEL PRESENT NÚMERO

J. Riera y Bertran.	Los bons hereus.	385
Francisco X. Tobella.	Excursions científich-agrícolas.	390
J. Maluquer Viladot.	Guillem d'Alentorn.	395
I. Reventós.	Epitalami.	404
J. Pons y Masaveu.	L' hora trista.	406
Joan Sardá.	Bibliografia.	407
	Correspondencia.	412
	Novas.	341